

NACIONALISMES I CIÈNCIES SOCIALS

Col·loqui internacional. Barcelona 7, 8 i 9 de novembre de 1996

“No es pot frivolitzar sobre el paper del nacionalisme en el futur de les nostres societats, especialment si es pren consciència que mentre no hi hagi un recanvi millor, la preservació del mite fundacional de la democràcia, que afirma l’existència d’un poble (nació) que expressa periòdicament la seva voluntat, segueix essent la base més sòlida de tot el sistema.”

L'AUTOR

DIVERSOS

El llibre recull les actes d'un col·loqui internacional celebrat el mes de novembre de 1996 a la ciutat de Barcelona. L'objectiu principal pel qual va ser convocat el col·loqui fou fer balanç de l'estat actual dels estudis sobre el nacionalisme i, en particular, per a reflexionar sobre el seu futur. Tot i acceptar que avui no sembla fàcil tractar el tema dels nacionalismes amb objectivitat, l'orientació dels materials recollits en el llibre van en la direcció de ser capaços d'explicitar, de la manera al més clara i transparent possible, els condicionaments extrateòrics que interfereixen –potser inevitablement– en les perspectives acadèmiques d'anàlisi. De fet, si les ciències socials per si mateixes forneixen un tipus de coneixement difícilment “desinteressat”, en el cas de l'estudi dels nacionalismes l'asèpsia científica ha estat pràcticament impossible. D'entre els condicionaments més habituals que interfereixen en l'anàlisi de l'estudi del nacionalisme sobresurt com és de difícil despolititzar la perspectiva teòrica utilitzada. En l'origen d'aquestes dificultats podem trobar alguns prejudicis històrics que han marcat l'ús del terme nació i nacionalisme, o per exemple les conseqüències de les característiques pròpies de l'observatori nacional de l'investigador.

En el llibre es recullen suggerents ponències, algu-

nes d'elles amb l'objectiu de fer balanç sobre l'estat de l'estudi del nacionalisme en diverses realitats nacionals, i d'altres per centrar-se en les metodologies d'estudi del nacionalisme. D'aquest últim punt, destaquen especialment les aportacions de Liah Greenfeld, d'Andrés Barrera i de Salvador Cardús. Tot i la seva especificitat, el debat sobre qüestions metodològiques en l'estudi dels nacionalismes està present en gairebé totes les aportacions.

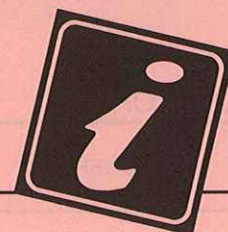
Pel que fa al primer aspecte, el de l'anàlisi de realitats nacionals concretes, cal destacar els treballs d'anàlisi sobre Catalunya, País Basc, Galícia i Espanya. El professor Antoni Estradé realitza una aportació de la producció escrita per al període 1976-1996. Malgrat això, no s'està de fer un repàs de les principals tradicions d'estudi prèvies a la fi de la dictadura. Estradé constata que d'ençà del restabliment de la democràcia existeix un augment constant de la producció escrita pels científics socials sobre nacionalisme, i inicia un repàs de les disciplines, els debats i els principals corrents interpretatius. Els acadèmics Julio Cabrera i Ramón Máiz aporten una sintètica visió sobre l'atenció que des de les ciències socials han rebut els moviments i partits galleguistes, les ideologies nacionalistes presents a Galícia i les seves institucions de govern.

Andrés de Blas aporta una documentació referida a les fonts del nacionalisme espanyol fins a 1936. Aquest útil treball del professor de Blas intenta aportar una mica més de plenitud a les no poques limitacions que les ciències socials demostren en l'estudi, i el coneixement del nacionalisme espanyol, tot i ser paradoxalment un dels pocs nacionalismes ibèrics que han gaudit, en paraules del propi de Blas, "d'èxit polític", és a dir de la creació i manteniment d'un estat.

Encara dintre de l'anàlisi de les realitats nacionals cal destacar també les ponències referides als esdeveniments que van tenir lloc en l'àrea de l'antiga URSS, a l'anàlisi dels fets que van menar a la dissolució de Iugoslàvia i finalment a una anàlisi comparada de Quebec, Escòcia i Catalunya, realitzada per Michael Keating, i remarcant aquests casos com a exponents de la vigència de nacionalismes no estatals en l'àrea occidental. Kozhanovsky rastreja la genealogia del factor ètnic en la història i en la política actual russes. L'autor posa en evidència com en produir-se el col·lapse de les estructures estatals soviètiques, en la majoria de les noves repúbliques es produeix un complet i perllongat triomf del paradigma ètnic. Aquest raonament troba, d'alguna manera, continuïtat en els treballs de Ranko Bugarski i Ana Devic. Aquesta última centra el seu treball en intentar desembellar les causes de la dissolució de Iugoslàvia. Ella considera el nacio-

nalisme com "una resposta ideològica dels segments autoritzats de la societat a diverses amenaces que cauen sobre la seva legitimitat i estabilitat política". Finalment, i pel que fa a l'aportació ja comentada de Keating, cal remarcar el seu esforç en analitzar "les noves formes d'autonomia i d'auto-determinació, que eludeixen les categories tradicionals de sobirania, de federalisme i l'autonomia regional". Keating creu que hi ha nous projectes nacionalistes minoritzats i minoritaris que en el context dels processos globalitzadors i en la tendència erosionadora dels estats-nació, poden tenir un caràcter progressiu i fer una funció modernitzadora. Aquest potencial teòric expressat per Keating és suportat per una sòlida base empírica referida als processos del Quebec, Escòcia i Catalunya.

El resultat del col·loqui, i les ponències recollides en el llibre, posen de manifest l'interès de l'estudi del nacionalisme des de les inevitables tradicions acadèmiques nacionals. Sense menystenir les dificultats que això comporta, el resultat del col·loqui, i d'alguna manera del llibre que recull les seves actes, poden ser considerats com una base, necessària però no suficient, per a una nova etapa en la qual les ciències socials puguin encarar l'anàlisi dels fenòmens nacionals sense els apriorismes ara dominants, que generalment les porta a adoptar la perspectiva dels nacionalismes políticament hegemònics.

ÍNDEX

PRESENTACIÓ

INTRODUCCIÓ: SOBRE ALGUNES DIFICULTATS EN L'ANÀLISI TEÒRICA DEL NACIONALISME. Salvador Cardús

EL NACIONALISME CATALÀ, GALLEC I BASC

El tractament del nacionalisme català en les ciències socials. Una avaluació de la producció escrita. 1976-1996.

Antoni Estradé

Els estudis sobre el nacionalisme gallec. Estat de la qüestió. Julio Cabrera i Ramón Máiz

Experiència viscuda i investigació social. El cas del nacionalisme basc. Ander Gurrutxaga i Alfonso Unceta

Les fonts bibliogràfiques per a l'estudi del nacionalisme espanyol fins al 1936. Andrés de Blas

QUEBEC, CATALUNYA, ESCÒCIA, IUGOSLÀVIA I L'URSS

Presentació. Andrés Barrera-González

Nacions minoritàries en el nou ordre mundial. Quebec, Catalunya i Escòcia. Michael Keating

Llengua, nacionalisme i la desintegració de Iugoslàvia. Ranko Bugarski

El factor tècnic en el procés de canvis nacionals i estatals a l'URSS. Alexandr Kozhanovski

Nòm, història i identitat. La construcció de la nació i de l'estat a la Transcaucàsia. Levon Hm. Abrahamian

Les aproximacions al nacionalisme que col·lideixen. La desintegració política i intel·lectual de Iugoslàvia. Ana Devic

DEBAT

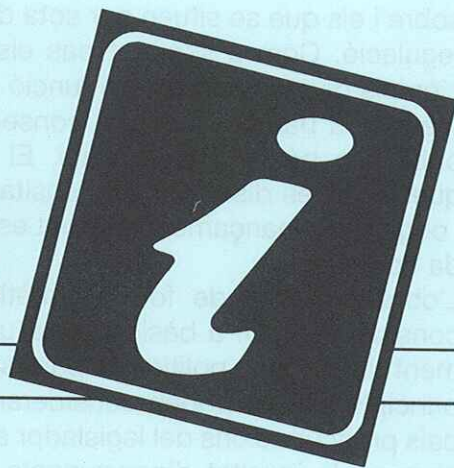
METODOLOGIES EN L'ESTUDI DEL NACIONALISME

Presentació: Andrés Barrera-González

II. Liah Greenfeld

DEBAT

"Punt a la i" és un full de periodicitat mensual que informa sobre recerques ja acabades que han estat promogudes per la Fundació. Si el requadre és en blanc vol dir que la recerca no ha estat publicada i que, per tant, només es pot consultar a l'arxiu de la Fundació (de dilluns a divendres, de 8,30 a 13 i de 14,30 a 17,30 hores).

FINANÇAMENT DELS PARTITS POLÍTICS Debats de Can Bordoï. 11 de juny de 1997

“El problema de la regulació del finançament dels partits no ha deixat d’estar present en el debat polític, fins a l’extrem de convertir-se en més d’una ocasió en el seu epicentre. La complexitat del debat generat i la diversitat de factors implicats en ell obliguen a no simplificar respostes davant el finançament dels partits i poques coses queden tan clares com que no hi ha una única resposta a aquesta qüestió.”

L'AUTOR

DIVERSOS

Aquest llibre presenta el resultat del seminari sobre *Finançament dels partits polítics*, que es va realitzar la primavera passada a la Torre de Can Bordoï. El llibre conté dues parts ben diferenciades; la primera part recull les aportacions que, en forma de ponència o de comunicació, van ser presentades en l'esmentat seminari. La segona part reflecteix el desenvolupament i el contingut de les intervencions dels assistents manifestades al llarg del debat. Diversos aspectes fan d'aquest llibre una publicació interessant per al lector. Entre altres es poden remarcar la permanent actualitat del tema tractat i la diversitat i el rigor dels punts de vista que queden reflectits. Cal destacar que el llibre recull opinions d'un ampli ventall d'actors socials implicats, directament o indirectament, en aquesta qüestió. Destaquen, entre altres, les aportacions de diversos responsables de finances dels partits polítics, empresaris, politòlegs, constitucionalistes i directius d'entitats bancàries.

L'obra dona testimoni de la complexitat de les qüestions tractades i de la profunditat política i ètica que hi ha darrere les diverses propostes sobre el finançament dels partits. També, i per sobre de tot, posa de manifest que determinats temes, mal-

grat la dificultat aparent, necessiten urgentment d'un diàleg franc i obert, sense pors ni escenificacions falses, per a ser resolts satisfactòriament.

El llibre s'inicia amb la ponència de Clara Riba i Albert Padró-Solanet. Aquesta aportació, resultat d'una recerca encarregada des de la mateixa Fundació Jaume Bofill, s'ha realitzat des d'una rigorosa aproximació a la realitat del finançament dels partits polítics en diversos països del nostre entorn. Els autors presenten l'anàlisi del finançament públic i privat i de les regulacions i controls existents, tant pel que fa referència a l'activitat general dels partits, com als períodes de campanyes electorals, en onze països europeus. Aquesta informació, presentada en dues grans taules per facilitar-ne la lectura, serveix als autors per a establir una tipologia de països segons el sistema de finançament dels partits. Com a primer pas d'aquesta anàlisi, Clara Riba i Albert Padró-Solanet, estudien integradament, a partir de la tècnica de l'escalament mètric multidimensional, un conjunt de variables referides al finançament de partits. A partir del que podríem considerar com a nivell de regulació mitjana, l'escala obtinguda permet diferenciar dos grups de països: els que se situen per

sobre i els que se situen per sota del nivell mitjà de regulació. Com a següent pas els autors diferencien els diversos països en funció de si el finançament dels partits és com a conseqüència de fons públics o bé de fons privats. El creuament d'aquestes dues distincions (intensitat de la regulació i origen del finançament) permet establir l'esmentada tipologia.

L'obra presenta de forma sintètica els principis considerats com a bàsics per a un bon funcionament del sistema polític i de partits. Es tracta de sis principis que es poden considerar com les principals preocupacions del legislador a l'hora d'establir normes: la igualtat d'oportunitats, la independència, la representació de la voluntat popular, la suficiència, la transparència i el control. Tots ells són els fonaments inspiradors de les argumentacions favorables i contràries esgrimides per les forces polítiques quan discuteixen sobre el finançament dels partits.

El llibre també recull el treball del catedràtic de Dret Constitucional, Marc Carrillo, que analitza les posicions i els aspectes més rellevants de les propostes dels diversos grups parlamentaris davant la tramitació a les Corts Espanyoles d'una nova llei de finançament de partits polítics. Aquest treball posa de manifest la voluntat unànime de totes les forces parlamentàries d'establir un sistema mixt de finançament, alhora que es manifesten divergències sobre les condicions que han d'existir pel que fa al finançament privat. Un dels grans temes de

debat, és a dir de divergència, és si les persones jurídiques poden fer aportacions als partits i, en cas afirmatiu en quines quantitats màximes i en quin grau de publicitat.

Aquesta és, precisament, una de les qüestions que més sovint van centrar el debat dels experts realitzat a Can Bordoï: un debat que també va tractar sobre la problemàtica generada a l'entorn del deute dels partits i sobre el límit d'endeutament que caldria tolerar. La transcripció del debat reflecteix nítidament les posicions dels partits polítics i les argumentacions utilitzades en la defensa d'aquestes posicions. En aquest sentit, el llibre pot ser un document útil per a entendre les claus d'alguns esdeveniments polítics a l'entorn d'aquesta qüestió. En resum, l'obra presentada incorpora els aspectes principals del debat sobre el finançament dels partits, i entre altres qüestions sobresurten els aspectes tècnics –en la direcció d'establir mecanismes regulars i controlables de les vies de finançament– i els aspectes econòmico-financers –probablement la qüestió central en tot aquest debat. No són aquestes, però, les úniques qüestions del debat. Aspectes com els actors polítics i els mecanismes de relació entre aquells i la societat, i també tot allò que fa referència a la cultura política i al comportament social, econòmic i polític són qüestions directament relacionades amb el debat sobre el finançament dels partits polítics, i de les quals aquest llibre dona raó.

ÍNDEX

PRESENTACIÓ

MARC CONCEPTUAL I ANÀLISI COMPARADA DEL FINANÇAMENT DELS PARTITS.

Clara Riba i Albert Padró-Solanet

NOTES SOBRE ELS ASPECTES MÉS RELLEVANTS DE LES PROPOSTES CONTINGUDES EN LES DIVERSES PROPOSICIONS DE LLEI PRESENTADES A LA MESA DEL CONGRÉS DE DIPUTATS PELS GRUPS PARLAMENTARIS. Marc Carrillo

SOBRE LA FINANCIACIÓN DE LOS PARTIDOS: ALGUNAS PROPUESTAS PARA EL DEBATE.

Roberto L. Blanco Valdés

ASPECTES A CONSIDERAR EN LA NOVA NORMATIVA SOBRE EL FINANÇAMENT DELS PARTITS POLÍTICS.

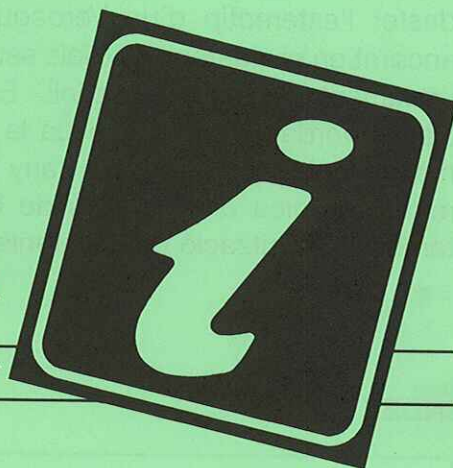
Vicenç Escolar

ALGUNES NOTES SOBRE L'ENDEUTAMENT DELS PARTITS POLÍTICS. Joaquim Llach

DOS CAPÍTOLS DE FINANÇAMENT. Salvador Goya

DEBAT

"Punt a la i" és un full de periodicitat mensual que informa sobre recerques ja acabades que han estat promogudes per la Fundació. Si el requadre és en blanc vol dir que la recerca no ha estat publicada i que, per tant, només es pot consultar a l'arxiu de la Fundació (de dilluns a divendres, de 8,30 a 13 i de 14,30 a 17,30 hores).

NARCÍS VERDAGUER I CALLÍS (1862-1918) I EL CATALANISME POSSIBILISTA

Tesi de Doctorat presentada al Departament de Geografia i Història de la Universitat de Barcelona.

“Es tracta d’un estudi de Narcís Verdaguer i Callís, vigatà barcelonitzat que va tenir una importància decisiva, a la dècada dels noranta, en la posada en marxa del catalanisme possibilista. És una biografia en el sentit que no es limita a l’estudi dels seus anys de projecció política pública, entre 1885 i 1901, en relació, és clar, amb la història del catalanisme, sinó que, a més, analitza l’evolució ideològica del personatge en diversos camps, com ara el literari, l’estètic o el religiós, en relació amb el context europeu”.

L'AUTOR

JOAQUIM COLL AMARGÓS. Doctor en Història a la Universitat de Barcelona.

El caràcter inicialment biogràfic d’aquest estudi pot plantejar el dubte de si Narcís Verdaguer mereixia una biografia completa sencera o si hauria estat més adient limitar-se a l’estudi dels seus anys de més projecció política pública, és a dir, el període 1885-1901. Segons l’autor, aquesta darrera hauria estat una opció perfectament legítima, però ens hauria limitat a una explicació essencialment política, mancada de la subtilitat i la riquesa de matisos d’un assaig biogràfic global. No s’hauria copsat, per exemple, la intensitat amb què Narcís Verdaguer va viure la tragèdia del capellà poeta parent seu, Jacint Verdaguer i Santaló. La perspectiva biogràfica ha permès de veure l’evolució ideològica del personatge en diversos camps, com ara el literari o estètic, a més, és clar, del religiós i en la pluralitat d’espais sobre els quals es mou. De totes maneres, situar el focus d’explicació en l’estudi d’un individu, no és en absolut -o no ho hauria de ser- una manera de fugir d’una història de la societat catalana, que és en definitiva allò que tots, al cap i a la fi, mirem de fer. D’altra banda, l’autor afirma que a l’hora de posar-se a treballar no ho ha fet amb l’ànim de

corroborar cap tesi prèviament establerta, ni sobre el personatge ni sobre la història del catalanisme, la qual cosa no contradiu el fet que, al llarg de la present biografia, es prenguin posicions a l’entorn del debat historiogràfic sobre els orígens i la cultura política del catalanisme. No fer-ho hauria estat tan imperdonable com difícilment evitable en l’estudi d’un personatge tan preocupat per les dues cares d’una mateixa temàtica: la propagació de les idees catalanistes entre els sectors populars i la urgència amb què el catalanisme havia d’encarar-se amb la denominada qüestió social. Narcís Verdaguer és vist com un personatge evolutiu que prové del denominat vigatanisme, que accepta la multiplicitat de corrents ideològics en el si del catalanisme i l’acaba veient com un fet positiu, sense fer de la catolicitat una condició consubstancial de la catalanitat. En aquest sentit, es troba en perfecta sintonia amb aquell famós pròleg que Prat de la Riba va escriure el 1905 per a la reedició de l’obra de Duran i Ventosa, *Regionalisme i Federalisme* (1905) on afirma que una Catalunya lliure podria no ser catòlica sense deixar de ser catalana. Amb això l’autor intenta

desfer l'estereotip d'un Verdaguer i Callís molt ancorat en el vigatanisme dels seus mestres, concretament de Jaume Collell. En l'evolució de Narcís Verdaguer, l'autor situa la creació del setmanari *La Veu de Catalunya* l'any 1981 com la culminació lògica d'un procés de barcelonització i també de laicització del vigatanisme que, tanma-

teix, s'esgota teòricament en Torras i Bages. L'estudi, per tant, no és simplement una biografia de Narcís Verdaguer. És un intent per a fixar uns ritmes, unes conjuntures explicatives de la història del catalanisme, sovint fins i tot una mica al marge del mateix Verdaguer i Callís.

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ

I. FAMÍLIA, FORMACIÓ I PRIMERES ACTIVITATS

Les coordenades familiars i culturals vigatanes
La descoberta de l'activisme renaixentista
L'Almogàver, el periodisme catòlic i l'integrisme
Entre Vic i Barcelona
Els articles barcelonins a *La Veu del Montserrat* i la polèmica amb els modernistes

II. ENTRE L'HEGEMONIA ALMIRALLIANA I ELS LÍMITS DEL CATALANISME RENAIXENTISTA

El catalanisme al voltant del Memorial de Greuges (el triangle Güell-Almirall-Collell)
El Centre Català entre 1885-1887: de la represa corporativa a la primera escissió del catalanisme
El pas de Narcís Verdaguer pel Centre Escolar Catalanista, 1886-1888
La confirmació d'una política: el triomf dels *exposicioners*
El sostre del catalanisme renaixentista, 1888-1892
La campanya contra *l'article argolla*
De pronoi a prohome (1889-1893)
Narcís Verdaguer i la propagació popular del catalanisme
El setmanari *La Veu de Catalunya*: del llançament a la sortida de Jaume Collell, 1891-1893

III. NARCÍS VERDAGUER EN ELS ORÍGENS DEL POSSIBILISME CATALANISTA (1893-1900)

Família, matrimoni i inici de l'activitat professional i corporativa
El drama dels Verdaguer
La Veu de Catalunya: el catalanisme conservador a la recerca d'una política
El regionalisme intervencionista sota el signe de Lleó XIII
La Rerum Novarum: un punt d'intersecció entre catalanisme i catolicisme
Socialisme, nacionalisme i renaixença idealista
Relleu generacional i agitació política entorn de la crisi colonial
El protagonisme trobat: Narcís Verdaguer en la crisi finisecular
El miratge polaviejista
La transformació de *La Veu de Catalunya* en diari
El tancament de caixes i la segona escissió del catalanisme unitari

IV. NARCÍS VERDAGUER, UN INTEL·LECTUAL PROFESSIONAL DEL NOU-CENTS

Narcís Verdaguer en la configuració inicial de la Lliga Regionalista
Vida professional i corporativa fins a 1909
Noucentisme catalanista i qüestió social
Narcís Verdaguer davant la Setmana Tràgica
Narcís Verdaguer en el gir polític de la *Catalunya endins*, 1911-1916
Epíleg. Els darrers anys. La mort

FONTS I BIBLIOGRAFIA

"Punt a la i" és un full de periodicitat mensual que informa sobre recerques ja acabades que han estat promogudes per la Fundació. Si el requadre és en blanc vol dir que la recerca no ha estat publicada i que, per tant, només es pot consultar a l'arxiu de la Fundació (de dilluns a divendres, de 8,30 a 13 i de 14,30 a 17,30 hores).

COMUNICACIÓ POLÍTICA I COMPORTAMENT ELECTORAL A LES ELECCIONS AUTONÒMIQUES DE 1995 Beca de la Fundació Jaume Bofill. 1997

“En general, l'evolució de l'impacte dels Mitjans de Comunicació de Masses (MCM) en la política ha anat per davant de l'anàlisi científica. Però avui disposem ja d'una tradició consolidada d'investigació comparada que intenta de comprendre i explicar el paper dels mitjans en el procés polític i les relacions entre política i comunicació”.

ELS AUTORS

JOSEP GIFREU. Catedràtic del Departament de Periodisme i de Comunicació Audiovisual de la UPF. (Eds.) i FRANCESC PALLARÈS, Catedràtic del Departament de Ciències Polítiques i Socials de la UPF.

L'aportació més novedosa d'aquest estudi rau en l'intent d'analitzar conjuntament la comunicació política i el comportament electoral. Encara que en altres països ja s'han realitzat estudis sobre la comunicació política, en el nostre això s'ha de considerar una novetat. A ningú no se li pot escapar que la relació entre ciutadania i política en les societats contemporànies és possible en gran mesura gràcies a la “intermediació” dels mitjans de comunicació de masses (MCM). Encara més, no és exagerat afirmar que són els mitjans de comunicació els responsables d'interpretar i traslladar a l'elector el missatge dels partits. La funció d'intermediari dels MCM és, en aquest sentit, cabdal. Estudiar, doncs, les característiques d'aquesta “intermediació” en una campanya electoral pot ser un bon instrument per a apropar-nos a les claus explicatives del comportament electoral. Tot i així, cal reconèixer les dificultats metodològiques existents, i fins i tot teòriques, per establir una relació directa entre campanya electoral i resultat.

Aquests aspectes sobre el debat teòric i metodològic queden recollits en el capítol introductor del llibre. D'aquest debat sobresurten unes quantes conseqüències de l'impacte i del paper dels mitjans de comunicació i particularment de la TV, en el procés d'“intermediació”. Sintèticament podem agrupar aquestes conseqüències en cinc punts: 1)

Establiment de l'agenda, amb el benentès que si bé els MCM no determinen el que pensem, sí que determinen allò sobre què pensem; 2) **Priorització**, tot i entenent que els mitjans prioritzen uns aspectes sobre uns altres en referir-se a un determinat fet o objecte polític; 3) **Personalització de la política**, entesa com a tendència a personalitzar els temes i a presentar el conflicte polític com a controvèrsia entre actors individuals; 4) **Diferent influència**, els mitjans de comunicació es mostren més influents en aquells temes la informació sobre els quals depèn exclusivament de la informació subministrada pels mateixos MCM; i 5) **Diferència entre tipus de mitjans**. La premsa escrita proveeix més informació que TV i ràdio i amb una major conceptualització.

En els capítols 2 i 3 del llibre és on realment els autors posen atenció sobre unes qüestions fins ara inèdites en el nostre país: en el capítol 2 analitzen l'agenda electoral en les televisions i en la premsa escrita de les eleccions al Parlament de 1995. L'estudi permet posar al descobert les estratègies informatives de les televisions i de la premsa en el seguiment de la campanya electoral. L'anàlisi detallada dels informatius televisius permet descobrir el tractament –tant genèric com específic– de les diverses campanyes dels partits, en aspectes com per exemple la presència en l'agenda dels mitjans de comunicació dels líders polítics, l'estructura i

priorització dels grans temes del debat, les modalitats de la cobertura de la campanya i l'avaluació explícita de la campanya per part de la premsa. L'altre aspecte novedós, recollit en el capítol 3, És l'anàlisi sistemàtica dels espots gratuïts de propaganda electoral per a la televisió. En aquest punt s'indaga sobre els mecanismes i operacions de significació dels discursos d'autopresentació de les candidatures. S'analitza la coherència global del discurs de propaganda de cada partit, amb l'objectiu de descobrir les diverses estratègies argumentades. Juntament amb el que s'exposa en aquests capítols més novedosos, el llibre recull dos treballs més. En ells analitzen respectivament l'estat i l'evolució de l'opinió pública a Catalunya des de l'inici de 1995 fins a la mateixa campanya electoral (capítol 1) i el factor de vot a les eleccions autonòmiques de 1995 (capítol 4). El contingut d'aquests treballs, especialment el recollit en el capítol 1, permet esta-

blir els recursos d'opinió amb què un partit compta a l'hora de preparar la seva campanya electoral. En aquest sentit, són dades de referència pels qui dissenyen la seva estratègia, i tenen interès perquè no sempre aquestes dades són conegudes.

En resum, encara que l'estudi que el llibre Comunicació Política i Comportament Electoral recull no s'ha plantejat entrar en una anàlisi formal de causalitats, sí que permet mostrar les relacions entre aquests dos aspectes. Així doncs, el treball mostra clarament com el plantejament de la campanya electoral per part dels partits i també per part dels mitjans ha tingut com a referència de primer ordre l'estat de l'opinió pública. Sobre aquesta base els partits han definit els seus objectius electorals, han prioritzat unes idees i s'han decantat per unes formes de presentació més o menys personalitzades.

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ

1. Mitjans de comunicació de masses, intermediació política i campanyes electorals
2. Plantejament de l'estudi

I. L'OPINIÓ PÚBLICA CATALANA DAVANT LES ELECCIONS AUTONÒMIQUES DE 1995

1. Introducció
2. El marc contextual de l'elecció en l'opinió pública
3. L'acció de govern i d'oposició
4. CiU a la política estatal
5. El lideratge polític
6. La situació preelectoral
7. Conclusions

II. ANÀLISI DE L'AGENDA TEMÀTICA ELECTORAL

1. Introducció
2. L'agenda electoral de la campanya del 19 N
3. Conclusions

III. ESTRUCTURES NARRATIVES I ESTRATÈGIES ARGUMENTATIVES DE LA PROPAGANDA POLÍTICA DE LES ELECCIONS AUTONÒMIQUES DE 1995 AL PARLAMENT DE CATALUNYA

1. Introducció
2. Les estructures narratives
3. Les estratègies argumentatives
4. Conclusions

IV. ELS FACTORS DE VOT EN LES ELECCIONS AUTONÒMIQUES DE 1995

1. Introducció
2. Els factors estructurals
3. Els factors conjunturals
4. Conclusions

A TALL DE CONCLUSIONS

1. Estabilitat i canvi en les eleccions autonòmiques de 1995
2. Ciutadans i mitjans: el seguiment de la campanya
3. Percepció de l'impacte de la campanya electoral
4. La campanya i l'estabilitat
5. La campanya i els canvis

"Punt a la i" és un full de periodicitat mensual que informa sobre recerques ja acabades que han estat promogudes per la Fundació. Si el requadre és en blanc vol dir que la recerca no ha estat publicada i que, per tant, només es pot consultar a l'arxiu de la Fundació (de dilluns a divendres, de 8,30 a 13 i de 14,30 a 17,30 hores).

SOLIDARIDAD OBRERA DURANT LA SEGONA REPÚBLICA (1931-1936)

Beca de la Fundació Jaume Bofill. 1997

“En el treball no s’ha tractat el diari *Solidaridad Obrera* com a font històrica sinó com a ens propi. Per això s’han analitzat les característiques formals (ús dels titulars, de fotografies, etc.), les periodístiques (tipus de gèneres informatius emprats, model del diari, etc.) i l’estructura interna del diari (sous, control de la informació i grup ideològic que controlava la redacció). Per últim, s’ha analitzat la persecució a què les autoritats republicanes van sotmetre el diari”.

L'AUTOR

JOSEP GUITART VALÈNCIA. Periodista i historiador

L'estudi s'ha limitat a l'etapa republicana per tal de poder analitzar amb més profunditat l'evolució de *Solidaridad Obrera* (la SOLI) durant aquells sis anys tan importants. Amb l'arribada de la República l'heterogeneïtat de la CNT va arribar a un carreró sense sortida. Aquells moments de profunds canvis sociopolítics que havien de servir per a reforçar l'organització, només van aconseguir debilitar-la i enfrontar-ne les tendències. Els maximalistes o faistes volien posar fi de forma immediata al nou règim i convertir la CNT en un sindicat anarquista. Els possibilistes llibertaris pretenien aprofitar les noves llibertats per enfortir els sindicats i enderrocar la República en el moment oportú, i mantenir la CNT com una organització anarco-sindicalista (terme que evidenciava l'important paper que hi jugaven els sindicalistes) que no estigués controlada per cap partit polític ni per cap grup, encara que es digués anarquista.

La història de la SOLI republicana no és més que un capítol de la mateixa CNT. Així, la creixent influència del faisme a partir de l'estiu de 1921 va incidir sobre el diari, que va ser el primer òrgan important que es

va cobrar l'ofensiva maximalista. Més tard, l'abril de 1932, va caure el Comitè Regional, una de les funcions del qual era definir la línia ideològica del diari. Amb aquest control, la SOLI es va convertir en un diari "anarquista" que en lloc d'intentar apagar el foc de les lluites internes no va fer sinó atiar-lo, fins al punt que va contribuir a l'escissió, l'estiu de 1933, en què els trentistes van abandonar la CNT per a crear els sindicats d'oposició.

Però, malgrat el mal sabor de les lluites internes, la SOLI dels anys 30 també va deixar un bon regust. Les edicions d'abril-maig de 1931 mostren la posició clarament antimonàrquica de la CNT (a diferència de la de molts republicans canviats de camisa) i el seu suport inicial (implícit) a un règim que semblava que havia de millorar la situació dels més desfavorits. Per altra banda, durant els primers mesos de la República, es va intentar de crear un diari que no fos un simple pamflet doctrinal i que pogués arribar a un gran nombre d'obrers; i és que els primers directors (Sebastià Clara i Joan Peiró) tenien molt clar que la vitalitat de la CNT radicava en les mas-

ses treballadores i que sense aquestes era un gegant sense força.

El treball també analitza dues de les grans figures que van passar per la SOLI republicana: Joan Peiró i Ramón J. Sender. Quant al primer, era gairebé un deure moral; massa sovint, la història de la CNT síha limitat a mitificar personatges com Durruti o Ascaso i a deixar en líoblit altres de més importants. Per altra banda, també massa sovint s'omet que Peiró va exercir de periodista i que els seus articles i editorials tenen una gran qualitat tan humana com periodística. Finalment, no es podia deixar de banda

a Sender, el més brillant col·laborador de la SOLI, que va abandonar el diari, i posteriorment la CNT, a causa de la intransigència de certs sectors.

L'estudi, per tant, no és únicament la història de la SOLI republicana, sinó també de la CNT; la crònica del fracàs que van significar aquells sis anys perduts en estèrils lluites internes mentre la dreta s'enfortia i es disposava a destruir la República; la història d'un rotatiu que va intentar convertir-se en un diari de masses sense aconseguir-ho, i la d'un sindicat que no va poder erigir-se en el tità que havia de derrocar els déus del diner, de la injustícia i del poder.

ÍNDEX

I.- SOLIDARIDAD OBRERA. DESENVOLUPAMENT DEL DIARI DURANT LA REPÚBLICA

1. Model de *Solidaridad Obrera*. Un diari sindicalista o anarquista; d'informació o de combat?
2. Clientela
3. Ordenació temàtica
4. Morfologia. Evolució de *Solidaridad Obrera* a través de la República
5. Grup humà: direcció, redactors, col·laboradors
6. Discurs informatiu
7. *Solidaridad Obrera*, un diari ben informat?
8. Finançament
9. *Solidaridad Obrera*: de la impremta al lector

II.- ESTRUCTURA INTERNA DE SOLIDARIDAD OBRERA

1. El control de la informació
2. Sous dels redactors. Un diari ben pagat
3. Vaga a *Solidaridad Obrera*: el caçador caçat.

III.- SOLIDARIDAD OBRERA: LA LLUITA PEL CONTROL DE LA CNT

1. Semblança de Joan Peiró periodista
2. Joan Peiró. Director de *Solidaridad Obrera*
3. Felipe Alaiz, a *Solidaridad Obrera*
4. Josep Robusté, l'oportunitat perduda
5. Ramón J. Sender, anarquista heterodox
6. Tractament de la crisi trentista per part de *Solidaridad Obrera*. El cas de Sabadell.
7. La SOLI en mans del sector maximalista. Guerra contra els trentistes i distensió

IV.- SOLIDARIDAD OBRERA DAVANT LA REPÚBLICA

1. La repressió directa de les autoritats contra el diari. Denúncies, recollides, suspensions
2. La repressió indirecta. Empresonament i processos contra els seus directors i redactors

V.- CAMPANYES DE SOLIDARIDAD OBRERA DURANT LA REPÚBLICA

VI.- EPÍLEG: SOLIDARIDAD OBRERA, ELS OBRERS NO LA COMPREN

BIBLIOGRAFIA

"Punt a la i" és un full de periodicitat mensual que informa sobre recerques ja acabades que han estat promogudes per la Fundació. Si el requadre és en blanc vol dir que la recerca no ha estat publicada i que, per tant, només es pot consultar a l'arxiu de la Fundació (de dilluns a divendres, de 8,30 a 13 i de 14,30 a 17,30 hores).

L'Educadora i l'Educador
Social a Catalunya

Xavier Cacho Labrador

L'EDUCADORA I L'EDUCADOR SOCIAL A CATALUNYA Beca de la Fundació Jaume Bofill. 1997

“La implantació de la diplomatura en educació social en cinc universitats catalanes i la creació del Col·legi d'Educadores i Educadors Socials de Catalunya han estat dues fites fonamentals per al reconeixement d'aquesta figura i, també, dos elements molt importants en el procés de normalització d'aquesta professió. Tot i això, els resultats de l'estudi indiquen que la construcció de la professió no ha arribat encara al nivell que seria desitjable.”

L'AUTOR

XAVIER CACHO LABRADOR (APESC). Educador social i Llicenciat en pedagogia per la UAB

L'estudi realitzat per Xavier Cacho s'ha de considerar com un autèntic estat de la qüestió de l'activitat dels educadors i les educadores socials a Catalunya ja que recull les principals dades d'aquest important col·lectiu mitjançant una enquesta a una mostra de 585 persones. Cal recordar que el terme educador/educadora social va començar a utilitzar-se de forma generalitzada a partir de la implantació de la diplomatura en educació social, i va suposar la unificació sota un mateix terme de diferents perfils professionals fins aleshores diferenciats. Aquest fet ha comportat una falta d'informació global sobre la figura d'aquests professionals socials, i per aquesta raó, l'objectiu de la recerca és aportar dades i informació sobre professionals que es poden incloure en la definició d'educador/a social recollida en la legislació de creació de la diplomatura, sobre aspectes formatius, laborals, professionals, associatius i expectatives professionals i de futur. És per això, que aquest treball es pot considerar la pri-

mera investigació global que es realitza a Catalunya sobre el tema.

En relació a la metodologia podem dir que la recerca parteix de la recollida d'informació mitjançant un qüestionari amb ítems referents als aspectes abans esmentats i que es va distribuir en una mostra representativa, tant respecte als àmbits professionals en els quals poden treballar els educadors/es socials com en relació a la seva distribució territorial. El propòsit de l'estudi, però, va més enllà de la simple recollida de dades, la seva explotació estadística i la presentació dels resultats. Per aquest motiu, s'han introduït elements explicatius i valoratius per realitzar una interpretació dels resultats obtinguts i poder copsar d'una forma més completa la realitat de l'educador/a social i per, posteriorment, plantejar diferents propostes i línies d'actuació futures, tenint present la premissa de normalització i creixement de la professió. Respecte als resultats de l'estudi, a més a més dels que es desprenen de l'estudi descriptiu i

de les diferències trobades entre els educadors (homes) i les educadores (dones), entre les empreses públiques i privades, i entre els àmbits professionals considerats (segons les característiques dels usuaris), cal destacar la classificació de les diferents institucions i serveis confeccionada a partir de les característiques dels educadors/es socials que hi treballen. Les conclusions de la recerca destaquen la gran varietat i heterogeneïtat existent entre els educadors/es socials, i porten a considerar que, tot i les fites aconseguides en referència a

la normalització i la construcció de l'espai professional de l'educador/a social, encara hi ha dèficits que indiquen que aquests processos no es poden donar per finalitzats. Per aquesta raó les línies d'actuació i propostes de futur apunten a continuar amb la tasca de construcció i normalització de la professió, tenint sempre molt present que aquestes propostes han d'anar adreçades a aconseguir una millora en la qualitat de la tasca educativa que es porta a terme.

ÍNDEX

PRÒLEG

INTRODUCCIÓ

A- PREMISSES TEÒRIQUES I CONCEPTUALS

- 1- L'educador social, un professional
- 2- Els antecedents de l'educador social
 - L'animador sociocultural; - l'educador especialitzat; - l'educador d'adults

B- DISSENY DE LA RECERCA

- 3- Objectius de l'estudi
- 4- Metodologia
 - La investigació descriptiva; - El qüestionari; - Recerca de la població; - Selecció de la mostra; - Administració del qüestionari
- 5- Anàlisi de les dades

C- RESULTATS

- 6- Resultats de la recerca de població
- 7- Resultats de l'anàlisi de dades
 - Representativitat de la mostra; - Estudi descriptiu; - El gènere de l'educador social; - La consideració d'educador social; - L'educador social a l'empresa pública i privada; - Els àmbits territorials de l'educador social; - Els àmbits professionals de l'educador social; - Les institucions on treballa l'educador social

D- CONCLUSIONS I PROPOSTES DE FUTUR

- 8- Conclusions
 - Institucions i serveis socioeducatius; - Edat, gènere i consideració dels educadors socials; - Formació i estudis; - Aspectes laborals; - Aspectes professionals; - Expectatives professionals i de futur; - Aspectes associatius
- 9- Propostes de futur i línies d'actuació

E- FONTS I BIBLIOGRAFIA

F- ANNEX

"Punt a la i" és un full de periodicitat mensual que informa sobre recerques ja acabades que han estat promogudes per la Fundació. Si el requadre és en blanc vol dir que la recerca no ha estat publicada i que, per tant, només es pot consultar a l'arxiu de la Fundació (de dilluns a divendres, de 8,30 a 13 i de 14,30 a 17,30 hores).

PUNT A LA

abril

núm. 57

1998

IMATGES I DISCURSOS EN LA FRAGMENTACIÓ DEL COS Beca de la Fundació Jaume Bofill. 1997

“Aquest estudi relaciona l'ampli marc de la publicitat amb el fet de qüestionar que el cos sigui una evidència per si mateix, que sigui independent i/o preexistent a la cultura. Una de les bases en que es fonamenta la publicitat passa per la utilització dels significats del cos fomentant que apareguin noves categories de persones: aquelles que poden apropar-se a l'ideal normatiu i les que no ho podran fer mai, donant peu a noves formes de discriminació.”

ELS AUTORS

MAMEN CAGIGÓS QUERALTÓ, TONI CÀTEDRA MARTÍNEZ I EVA PUIG DURALL. Llicenciats en Psicologia Social i de les Organitzacions per la UAB.

En el moment actual, el cos ha passat a formar part íntegra dels processos de producció econòmica i ideològica i s'ha convertit en un producte més del mercat, susceptible de ser comprat a nivell material o simbòlic. La gent adquireix un cert model de cos a partir, per exemple, de la cirurgia plàstica o de la identificació amb un conjunt de marques publicitàries. L'anàlisi del material publicitari i de la seva percepció social permet de dibuixar els models de cos explotats per la publicitat, que passaran a formar part de l'imaginari col·lectiu. La universalització de la pràctica publicitària permet que els models normatius es converteixin en transnacionalment homogenis, pol·lucionant trets definidors de cultures minoritàries.

Aquest estudi planteja una recerca sobre *Les Imatges i Discursos sobre el cos* que es generen en la publicitat realitzant la pregunta de **Quins són els significats dels cos?** Per a contestar aquesta pregunta l'estudi parteix de: (A) les imatges del cos generades per la publicitat; (B) les lectures que es fan d'aquestes imatges i (C) altres imatges i discursos que corroboren aquests significats. L'estudi de les imatges del cos generades per

la publicitat permet una major comprensió de creences, valors, normes i ètiques de la nostra cultura. Per tal d'analitzar aquestes imatges generades per la publicitat, s'utilitzen anuncis publicitaris. No es considera la persona com a consumidor passiu d'imatges amb significats predeterminats sinó com un actor social amb un paper actiu en la configuració del sentit d'allò rebut. S'utilitza el concepte de "límit" com a element indicador de canvi; són els elements que existeixen al límit que assenyalen les transformacions que poden esdevenir. S'analitzen, doncs, les formes d'entendre el cos, que s'estan dibuixant des de posicions relativament minoritàries, és a dir, no tant les molt marginals com les disponibles socialment -tot i no ser tradicionals- per sondejar els escenaris de futur que se'n deriven. L'objectiu general d'aquest estudi ha estat veure els significats que es generen de les formes limítrofes del cos generades per la publicitat.

Per assolir els objectius de l'estudi s'ha generat una mostra d'anuncis emesos en les cadenes estatals i autonòmiques. Aquesta mostra s'ha pres atenent dos criteris principals: d'una banda s'ha buscat que els

anuncis plantegessin algun tipus de límit, algun tipus de trencament amb les concepcions tradicionals dels cos, així com als límits del propi cos; i per l'altra, que la seqüència d'emissió dels anuncis fos similar a la de la televisió per tal de reproduir el més fidelment la situació televisiva. Aquesta mostra s'ha exposat a diversos grups, que han donat les seves opinions. S'han utilitzat grups de discussió perquè el debat en grup afavoreix una interacció més realista que l'obtinguda a les entrevistes individuals. L'anàlisi del discurs (Potter i Wetherell, 1987; Edwards i Potter, 1992) constitueix la base metodològica que guia el disseny i l'anàlisi de les entrevistes en grup generades a partir dels grups de discussió.

L'anàlisi del material discursiu ha dibuixat sis línies temàtiques o metafòriques. Encara que aquestes es presenten d'una manera

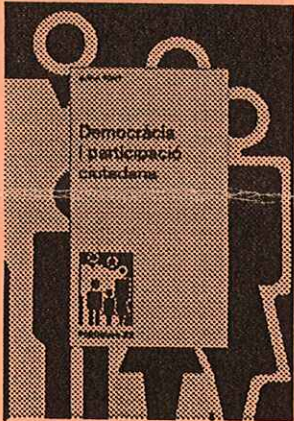
individual i singular cal recordar que s'han construït d'una forma conjunta i relacionada. En conclusió podríem dir que el que fa la publicitat és associar cossos amb productes, però no s'adona que sovint no està venent els productes associats als cossos sinó que només ven a "qui" ofereix el producte: el cos. El que es considerava l'objecte o l'instrument mediàtic passa a ser el subjecte. Això ha contribuït al fet que l'aparença del cos, -la seva forma externa- hagi esdevingut la mida de la moralitat de la gent; si un controla el seu cos es troba dins la moralitat; si no ho fa, entra dins la immoralitat. Les persones que no accedeixen al model ideal, el model normatiu (per imperatius físics o altres) passen a ser els nous discriminats, els nous marginats, aquells sobre els quals cal intervenir per tal de solucionar la "seva" transgressió del que s'està definint com a ordre social-normatiu.

ÍNDEX

I.	INTRODUCCIÓ
II.	PLANTEJAMENT DE L'ESTUDI
III.	METODOLOGIA <ol style="list-style-type: none"> 1. Els anuncis publicitaris 2. Els grups de discussió
IV.	METODOLOGIA DE L'ANÀLISI DEL MATERIAL <ol style="list-style-type: none"> 1. Anàlisi del material
V.	PROVA PILOT <ol style="list-style-type: none"> 1. Mostra d'anuncis 2. Disseny dels grups de discussió 3. Implicacions metodològiques de la prova pilot 4. Mostra final
VI.	L'IDEAL DE COS <ol style="list-style-type: none"> 1. El material publicitari 2. Els grups de discussió 3. Material auxiliar
VII.	EL CYBORG <ol style="list-style-type: none"> 1. El material publicitari 2. Els grups de discussió 3. Conclusions
VIII.	COS I DESIG <ol style="list-style-type: none"> 1. Material publicitari 2. Els grups de discussió 3. Conclusions
IX.	ELS COSSOS DE LA POSTMODERNITAT <ol style="list-style-type: none"> 1. El material publicitari 2. Els grups de discussió
X.	CONCLUSIONS
XI.	BIBLIOGRAFIA

"Punt a la i" és un full de periodicitat mensual que informa sobre recerques ja acabades que han estat promogudes per la Fundació. Si el requadre és en blanc vol dir que la recerca no ha estat publicada i que, per tant, només es pot consultar a l'arxiu de la Fundació (de dilluns a divendres, de 8,30 a 13 i de 14,30 a 17,30 hores).

DEMOCRÀCIA I PARTICIPACIÓ CIUTADANA: ALGUNES EXPERIÈNCIES INNOVADORES

Beca de la Fundació Jaume Bofill. 1997

“Els nous instruments de participació ciutadana afegeixen un plus de legitimitat a les decisions públiques, estimulen l’educació democràtica dels ciutadans i poden millorar l’eficàcia política si actuen com a ponts entre les esferes politicoinstitucional, social, tècnica i ciutadana. Lluny de fer una apologia dels nous instruments de participació, aquest estudi pretén explorar-ne les potencialitats sense estalviar crítiques sobre les deficiències que presenta cada un dels vuit models que recull.”

L’AUTORA

NURIA FONT BORRÁS, Professora de Ciència Política de la UAB.

L’aportació més important d’aquest treball elaborat per Nuria Font el tenim en la recopilació i anàlisi crítica de diverses experiències innovadores en l’àmbit de la participació democràtica. De fet, la seva lectura permet fer-se una idea bastant aproximada d’algunes de les tendències en països democràtics del nostre entorn sociocultural pel que fa a la creació i la pràctica d’instruments de democràcia participativa. L’autora parteix de la definició donada per Putnam, segons la qual participació política fa referència a totes aquelles relacions entre els ciutadans i les institucions polítiques, cobrint tant les formes de participació convencionals, per exemple el vot o la militància partidista, com totes aquelles formes de democràcia directa, clàssiques o innovadores, que permeten al ciutadà un cert grau de penetració en l’esfera politicoinstitucional. En un primer capítol dedicat a fer un repàs sobre el marc teòric on cal incloure aquestes experiències de participació democràtica, Nuria Font recorda que la teoria de la democràcia participativa es construeix primerament a partir de la crítica de la democràcia liberal, en considerar-la com

una estructura massa rígida i allunyada dels interessos reals dels ciutadans. Des d’aquesta perspectiva, aquestes estructures estan desprovistes de mecanismes que permetin als governs conèixer i tenir en compte els interessos dels ciutadans o dels mateixos afectats per les decisions públiques. La no-participació també s’hauria de considerar, a més d’un indicador de satisfacció possible, com un indicador d’insatisfacció i impotència ciutadana envers uns polítics que no són capaços de donar respostes als problemes socials. En conseqüència, la participació i deliberació ciutadana es perfilen com una via complementària als mecanisme de democràcia convencionals per a fer front als reptes que plantegen les societats modernes i corregir la crisi de legitimitat que pateixen els sistemes democràtics. Les vies de participació en els models de democràcia pluralista no són sempre les més adequades per a canalitzar els interessos de la ciutadania. Per això, davant la desigual capacitat d’accés i la difícil comunió d’interessos entre grups i ciutadans, els instruments de democràcia directa apareixen com a vies que faciliten l’accés igualitari. Tot i

així, no es pot negar que els instruments de participació ciutadana plantegen qüestions controvertides a l'hora de determinar qui participa, quanta participació és necessària o quin és l'ús que es fa de les opinions ciutadanes.

L'estudi analitza críticament vuit models de participació ciutadana, diferenciats entre ells i amb variades interconnexions amb les esferes politicoinstitucional, ciutadana, tècnica i social. Els models recollits es poden considerar com a alternatius als instruments tradicionals de democràcia directa, com són els referèndums, la iniciativa legislativa i la iniciativa popular. De fet els instruments de participació recollits són molt variats, però en general tots ells intenten promoure la deliberació entre els ciutadans. Els models presentats són: **l'enquesta d'opinió deliberativa**, els **jurats o consells ciutadans**, els **comitès consultius ciutadans**, les **estructures de participació veïnal**, els **fòrums de discussió**, les **conferències de consens**, la **mediació** i els **instruments de democràcia electrònica**. Per a cada un d'aquests models s'analitza quin és el seu àmbit d'aplicació, quins són els criteris de selecció dels participants i quin és el seu

funcionament. En tots ells, també s'inclouen exemples il·lustratius de la seva aplicació així com valoracions respecte a la seva idoneïtat, les possibles deficiències o el seu rendiment en diferents contextos politicoinstitucionals. Més enllà, però, de les diferències i especificitats de cadascun d'aquests models, tots ells assoleixen, amb major o menor mesura, alguns dels objectius: promoure la deliberació ciutadana, garantir un cert grau d'igualtat política entre ciutadans i associacions o grups, reforçar la legitimitat de les decisions públiques i millorar l'educació democràtica dels ciutadans.

El treball pot ser un instrument molt útil per a tots aquells responsables de les institucions públiques, independentment de la seva dimensió, que es trobin preocupats per incrementar la participació democràtica dels ciutadans. Una de les principals conclusions que es desprèn d'aquest llibre és que hi ha raons per a continuar experimentant i explorant vies innovadores de participació ciutadana.

ÍNDEX

PRESENTACIÓ

I. REFLEXIONS SOBRE LA DEMOCRÀCIA PARTICIPATIVA

II. VUIT MODELS DE PARTICIPACIÓ CIUTADANA

1. Enquesta d'opinió deliberativa
2. Els jurats ciutadans i les seves variants
 - 2.1. El model alemany (*Plannungszelle*)
 - 2.2. El model nord-americà (*Citizens' Jury process*)
 - 2.3. El model britànic (*Citizens' Juries*)
 - 2.4. Valoració global
3. Comitès consultius ciutadans
4. Estructures de participació veïnal
5. Fòrums de discussió
 - 5.1. Fòrums de temes nacionals (*National Issues Forums*)
 - 5.2. Cercles d'estudi (*Study Circles*)
6. Conferències de consens
7. Mediació
8. Democràcia i telecomunicacions

III. ELS VUIT MODELS COMPARATS

BIBLIOGRAFIA

"Punt a la i" és un full de periodicitat mensual que informa sobre recerques ja acabades que han estat promogudes per la Fundació. Si el requadre és en blanc vol dir que la recerca no ha estat publicada i que, per tant, només es pot consultar a l'arxiu de la Fundació (de dilluns a divendres, de 8,30 a 13 i de 14,30 a 17,30 hores).

PUNT A LA

juny

núm. 59

1998

INTERDEPENDÈNCIA INFORMATIVA I VERTEBRACIÓ TERRITORIAL

Beca de la Fundació Jaume Bofill. 1997

“L’objectiu d’aquest treball és analitzar les interrelacions de la premsa dels Països Catalans i les d’aquesta amb la de la resta de l’Estat. Per fer-ho, s’ha elaborat, per primera vegada, una taula exhaustiva i sistemàtica que permet conèixer amb molta exactitud les difusions anuals de tots els diaris que, amb una durada mínima, han existit en els Països Catalans en el període 1976-1996.”

L’AUTOR

SALVADOR CARDÚS I ROS. Doctor en Ciències Econòmiques (UAB) i professor titular de Sociologia.

Les dades que consten en l’estudi distingeixen entre premsa local, comarcal, regional i d’àmbit estatal. S’ha tingut en compte la diferent evolució de la premsa d’informació general, de l’esportiva i de l’econòmica, i s’ha distingit el que és la premsa pròpia, la de penetració i la d’intercanvi.

La investigació presenta 90 taules, també en suport informàtic, amb molta informació que és posada a l’abast de tots els investigadors en aquest camp. A més de calcular la difusió anual de cada diari, l’estudi ha calculat les taxes de difusió per cada mil habitants, els índexs de creixement i les difusions relatives per períodes quinquennals.

Les principals conclusions de la investigació són: **Primera: Evolució general.** De 1976 a 1996, el mercat català de premsa diària es caracteritza per una extraordinària inestabilitat. A Catalunya, en aquest període de vint-i-un anys, han aparegut 23 nous diaris i n’han plegat 25. En el conjunt dels Països Catalans, han desaparegut fins a una trentena de capçaleres de premsa diària. A Catalunya, la difusió de premsa diària entra en crisi el mateix 1976 i no es recupera la xifra de difusió de

l’inici de la transició fins a 1991. En vint anys, la difusió total dels diaris només ha crescut un 17% gràcies a l’aparició de la premsa comarcal (30.000 exemplars) i per l’increment de la premsa de penetració central, editada a Madrid (135.000 exemplars). En canvi, la premsa regional d’informació general ha perdut 30.000 exemplars diaris de difusió. Al País Valencià, la difusió total de premsa en el període 1976-1996 s’ha duplicat, i la premsa pròpia s’ha incrementat en un 62%. En conjunt, la taxa de lectura de premsa, que era molt baixa el 1976, ha crescut en un 70%. Ara bé, la premsa pròpia segueix essent d’àmbit provincial: tots els diaris concentren la seva difusió en més d’un 90% en la província d’origen. Les Illes Balears també tenen un creixement elevat de la difusió de premsa -un 63%- i tenen la taxa de lectura de diaris més alta dels Països Catalans: 150 diaris per cada 1.000 habitants el 1996 (Catalunya 127 i el País Valencià 85). Aquesta xifra només és superada a Espanya pel País Basc (180) i Navarra (195). **Segona: L’espectacular increment de la difusió de premsa de Madrid.** En general, l’Espanya de les

Autonomies multiplica per tres la presència de premsa de penetració central, editada a Madrid, a la resta de l'Estat (de 352.100 exemplars diaris el 1976, a 1.068.259 el 1996). A Catalunya, l'any 1976 es difonien 8.203 exemplars diaris d'informació general editats a Madrid, que representava un 1,2% de tot el mercat de premsa. El 1996, se'n difonien 83.562, amb una quota de mercat del 10,8%. El creixement total, incloent-hi la premsa diària esportiva i l'econòmica, és del 321%, i passa d'ocupar el 4,9 al 17,5% del mercat. La penetració de premsa central de tot tipus, en el període 1976-1996, també és molt gran en la resta dels Països Catalans: a les Illes Balears creix un 433% i passa d'ocupar un 9,9% del mercat a un 32,4%; al País Valencià creix un 258%, i passa del 22,1% al 39,8. **Tercera: El paper de la premsa esportiva.** En l'anàlisi de les interdependències, la premsa esportiva es manifesta especialment significativa tant pel seu creixement com pel paper destacat en la vertebració simbòlica del territori. Per això, sembla molt destacable que a Catalunya, el 1996, *Marca* difongués més del doble de diaris (28.582 exemplars) que qualsevol altre diari de premsa comarcal o local (el que més difusió té

és el *Diari de Tarragona*, amb 12.982 exemplars), i que si hi afegim l'As (12.582 exemplars diaris de mitjana), fins i tot se superi la difusió de l'*Avui*. Al País Valencià, el 1996, el segon diari amb més difusió després de *Las Provincias* (59.400 exemplars diaris) era l'esportiu *Marca* (57.735 exemplars) i a les Illes Balears, la premsa esportiva, en vint anys, multiplica la difusió per gairebé 2,5. Així mateix, només la premsa esportiva editada a Barcelona té una presència i un creixement significatiu en aquests territoris. **Quarta: L'intercanvi de premsa a l'interior dels Països Catalans.** L'intercanvi de premsa entre els Països Catalans és irrellevant i unidireccional: el 1996 només representa el 2,3% de tota la premsa difosa al conjunt dels territoris i és premsa d'informació general barcelonina que va a les Illes Balears o al País Valencià. Ni a les Illes Balears ni al País Valencià no ha tingut èxit una premsa pròpia que vertebrés la *balearitat* o la *valencianitat*. La premsa pròpia és insular o provincial, amb edicions locals i comarcals, i només l'edició valenciana de *El País*, paradoxalment, té una funció significativa en la construcció de realitat autònoma global.

ÍNDEX

AGRAÏMENTS

PREÀMBUL

I. INTRODUCCIÓ METODOLÒGICA

II. LA DIFUSIÓ DE PREMSA: EL MARC ESPANYOL

III. LA PREMSA PRÒPIA DELS PAÏSOS CATALANS

IV. EVOLUCIÓ DE LA DIFUSIÓ DE PREMSA ALS PAÏSOS CATALANS

V. PREMSA I INTERDEPENDÈNCIA TERRITORIAL ALS PAÏSOS CATALANS

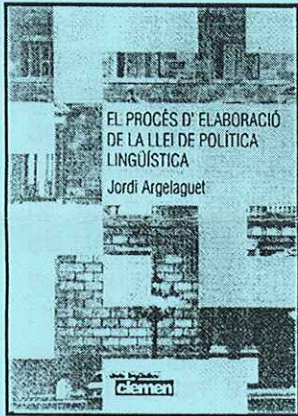
VI. NOTES PER A UNA ANÀLISI QUALITATIVA

VII. CONCLUSIONS

ANNEX. L'ELABORACIÓ DE LA TAULA GENERAL

BIBLIOGRAFIA

"Punt a la i" és un full de periodicitat mensual que informa sobre recerques ja acabades que han estat promogudes per la Fundació. Si el requadre és en blanc vol dir que la recerca no ha estat publicada i que, per tant, només es pot consultar a l'arxiu de la Fundació (de dilluns a divendres, de 8,30 a 13 i de 14,30 a 17,30 hores).

EL PROCÉS D'ELABORACIÓ DE LA LLEI DE POLÍTICA LINGÜÍSTICA

Beca de la Fundació Jaume Bofill. 1997

“L'aprovació de la nova Llei posa en evidència que en matèria de política lingüística s'ha tocat un cert "sostre", és a dir -i en paraules del mateix autor- hi ha la percepció que s'ha espremut al màxim allò que permet el bloc de constitucionalitat amb l'objectiu d'intentar fer una política de normalització lingüística del català, mínimament efectiva.”

L'AUTOR

JORDI ARGELAGUET ARGEMÍ. Professor de Ciències Polítiques a la Universitat Autònoma de Barcelona.

El llibre aborda amb rigorositat el debat general sobre la llengua que va tenir lloc al Parlament de Catalunya al llarg de 1997. En l'anàlisi hi ha la voluntat de mostrar com es va arribar al consens que va permetre tirar endavant el compromís originari que CiU tenia amb el seu electorat, malgrat l'oposició manifestada per bona part de la resta de partits polítics parlamentaris.

L'estudi analitza comparativament els diversos textos que al llarg del procés es van elaborar. Aquesta anàlisi permet posar de relleu aquells que varen ser els punts d'encontre i de desencontre entre les forces polítiques parlamentàries en cada un dels moments de la tramitació de l'esmentada Llei. La recerca s'estructura en cinc capítols. En el primer, Jordi Argelaguet fa un repàs del que va significar l'elaboració de la Llei 7/1983, emmarcant aquest repàs en el context polític d'aleshores. En el segon i tercer capítol l'autor entra de ple en el cas de la Llei de 1998, especialment en el context social i polític en el qual la tramitació es dona. En aquest sentit cal destacar la cronologia recollida en el capítol tercer sobre els fets més rellevants relacionats

amb el debat i les actuacions polítiques a l'entorn de la llengua. El nucli de la recerca es desenvolupa en el capítol quart; és aquí on l'autor analitza els principals textos que es van anar elaborant al llarg de la tramitació de la ponència. Aquesta anàlisi s'inicia amb la del primer *Esborrany* aportat pel grup majoritari de la cambra catalana, Convergència i Unió. Jordi Argelaguet analitza de forma sistemàtica totes les aportacions que els diversos grups fan al llarg de la ponència, i especialment recull les esmenes que, ja en la fase final de la tramitació, varen ser presentades per tots els grups, remarcant quines van ser recollides i quines varen ser rebutjades.

En l'apartat de conclusions i amb voluntat de fer balanç, l'autor posa en evidència el fet que la Llei 1/1998, si la comparem amb la Llei de Normalització Lingüística de 1983, representa un pas força considerable en l'objectiu del marc legal que ha de permetre i estimular la normalització del català. Una altra qüestió és si el balanç de la Llei 1/1998 el fem en funció de les pretensions inicials recollides en el primer *Esborrany*. En aquest cas l'autor no es manifesta tan optimista ja que els resultats

obtinguts en el redactat final de la Llei 1/1998 són molt minsos. Les diferències, com remarca l'autor, són nombroses i substantives. La lectura d'aquest apartat de conclusions permet posar contrastar les qüestions centrals d'aquest balanç amb els continguts.

Una altra qüestió que hem d'incloure dintre el balanç, tot i que no afecta els continguts, és el que Jordi Argelaguet defineix com els costos de l'aprovació de la Llei 1/1988. En aquesta línia argumental l'autor posa de manifest tres aspectes rellevants a l'hora d'avaluar els costos. El primer és el fet que el debat d'aquesta Llei va provocar la ruptura del consens que en aquest país s'havia produït a l'entorn de la llengua durant la transició a la democràcia. De fet, la Llei va ser aprovada amb l'oposició, encara que per motius radicalment diferents, del PP i d'ERC. Les propostes mantingudes pel PP per a oposar-se a la nova Llei són rellevants en la mesura que signifiquen la defensa de posicions que representen fins i tot un retrocés en referència a 1983. El segon és el fet que el debat de la Llei va provocar el destapament de certes qüestions que fins aleshores no havien estat utilitzades i que arran de la tramitació de la nova Llei es poden trobar en mitjans de comunicació i que fan un cert forat en un sector específic de l'opinió pública. Finalment, el tercer és el fet que l'aprovació de la nova

Llei posa en evidència que en matèria de política lingüística s'ha tocat un cert "sostre", és a dir -i en paraules del mateix autor- hi ha la percepció que s'ha espremut al màxim allò que permet el bloc de constitucionalitat amb l'objectiu d'intentar fer una política de normalització lingüística del català, mínimament efectiva. En qualsevol cas, l'aplicació d'aquesta llei també estarà condicionada pel fet de si és objecte de recurs davant els tribunals de justícia. En aquest punt cal recordar que l'any 1983, l'aplicació de la Llei ja va estar, en part, afectada pels conflictes judicials.

L'anàlisi que realitza l'autor, i que queda recollida en el llibre que es presenta en aquest *Punt a la i*, es complementa amb una cronologia bàsica del procés d'elaboració de la Llei de Política Lingüística i amb el recull en l'annex del redactat íntegre de la Llei de Política Lingüística. En resum, podríem dir que aquest treball presentat per Jordi Argelaguet i publicat per editorial Mediterrània, és una reflexió necessària -encara que no suficient- per a copsar la globalitat del debat que, sobre la llengua, s'està vivint en el nostre país. En cap cas, però, aquesta no suficiència és atribuïble a l'autor, el qual va concretar excel·lentment, un encàrrec concret de la Fundació Jaume Bofill.

ÍNDEX

PRESENTACIÓ

- I. INTRODUCCIÓ
 - II. L'ELABORACIÓ DE LA LLEI DE NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA A CATALUNYA
 - III. EL CONTEXT POLÍTIC EN L'ELABORACIÓ DE LA LLEI DE POLÍTICA LINGÜÍSTICA
 - IV. LA DESCRIPCIÓ GENERAL DEL PROCÉS SEGUIT
 - V. L'ANÀLISI DELS TEXTOS MÉS RELLEVANTS: DE L'ESBORRANY DE CIU A LA LLEI DE POLÍTICA LINGÜÍSTICA
 - VI. LES CONCLUSIONS: LA LLEI 1/1998 OBRE NOVES PERSPECTIVES EN LA NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA
 - VII. BIBLIOGRAFIA
- CRONOLOGIA BÀSICA DEL PROCÉS D'ELABORACIÓ DE LA LLEI DE POLÍTICA LINGÜÍSTICA
- ANNEX. LLEI DE POLÍTICA LINGÜÍSTICA

"Punt a la i" és un full de periodicitat mensual que informa sobre recerques ja acabades que han estat promogudes per la Fundació. Si el requadre és en blanc vol dir que la recerca no ha estat publicada i que, per tant, només es pot consultar a l'arxiu de la Fundació (de dilluns a divendres, de 8,30 a 13 i de 14,30 a 17,30 hores).